

Bovendien kwam het vermogensbelang van de crediteuren (mee) op de voorgrond te staan.

In de derde plaats komt een nieuwe tweedeling naar voren: die tussen het faillissement van de natuurlijke persoon en van de rechtspersoon. In 1886 wordt deze tweedeling in de wet neergelegd. De artikelen 340, 341 Sr hebben betrekking op het faillissement van de natuurlijke persoon, de artikelen 342 en 343 Sr op het faillissement van de rechtspersoon.

Het is de vraag, of de strafbaarstellingen die betrekking hebben op het faillissement van de rechtspersoon wel afdoende zijn. Het feit, dat de bestuurder van een rechtspersoon in principe vermogensrechtelijk buiten het faillissement van de rechtspersoon staat, heeft er toe geleid dat een verschijnsel dat wel "misbruik van rechtspersonen" wordt genoemd, sterk is toegenomen. Natuurlijke personen profiteren grof van de rechtspersoon waarin ze het voor het zeggen hebben, en laten deze rechtspersoon vervolgens failleren.

Misbruik van rechtspersonen wordt soms vervolgd als het "ter bedriegelijke verkorting van de rechten van de schuldeisers onttrekken van goederen aan de boedel". Het succes is wisselend¹¹⁹. Dat hoeft niet te verbazen. In art. 341 Sr zijn gedragingen strafbaar gesteld die de belangen van de crediteuren schaden als de insolventie al is ingetreden. Daarop wijst ook het bestanddeel "ter bedriegelijke verkorting". Als dergelijke strafbaarstellingen gebruikt worden om gedragingen te vervolgen, die eigenlijk als een "veroorzaken van het faillissement" moeten worden aangemerkt, gaat het wringen.

De wetgever probeert misbruik van rechtspersonen vooral langs civielrechtelijke weg te bestrijden. Men denke aan de misbruikwetten, in het bijzonder de derde¹²⁰. Bestuurders die zich aan wanbeleid schuldig maken en daardoor het faillissement (mee) veroorzaken, kunnen onder omstandigheden aansprakelijk worden gesteld voor het tekort in faillissement.

119. Zie voor teleurstellende ervaringen: Van Nispen tot Sevenaer, "*Bedriegelijke bankbreuk-boedel?*", NJB'82, blz. 434 e.v. Een reactie op deze bijdrage van Bueno, en een naschrift van Van Nispen tot Sevenaer, verschenen in NJB'82 op blz. 923 e.v.

120. Vergelijk de voormalige ontwerpen 15697, 16530 en 16631, respectievelijk het eerste, tweede en derde misbruikontwerp, tot wet geworden resp. op 4 juni 1981 (Stb. 370), 21 mei 1986 (Stb. 276) en 16 mei 1986 (Stb. 275).

In Duitsland heeft de opkomst van het verschijnsel "misbruik van rechtspersonen" tot aanpassing van de strafwet geleid. Gedragingen die het faillissement veroorzaken zijn daar in 1976 (in ruime mate) strafbaar gesteld¹²¹. Wellicht zou ook in Nederland het veroorzaken van het faillissement van rechtspersonen strafbaar gesteld moeten worden. De grote schadelijkheid van dit gedrag pleit daarvoor. In gevallen waarin de derde misbruikwet niet voldoet, zou dan bovendien een alternatieve handhavingsmogelijkheid bestaan.

Of het verschijnsel misbruik van rechtspersonen inderdaad nog aanleiding zal zijn het strafrechtelijk faillissementsrecht te veranderen, dat zal de verdere loop der geschiedenis leren.

B.F. Keulen

121. Zie par. 283 Deutsches Strafgesetzbuch. Zie voor een interessante bespreking van het wetsvoorstel dat tot wijziging van de bankbreukbepalingen leidde: E. Schlüchter, *Der Grenzbereich zwischen Bankerottdelikten und unternehmerischen Fehlentscheidungen*, 1977.

"Mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer bei Überschuldung oder bei eingetretener Zahlungsunfähigkeit (...) in einer anderen, den Anforderungen einer ordnungsgemässen Wirtschaft grob widersprechender Weise seinen Vermögensstand verringert oder seine wirklichen geschäftlichen Verhältnisse verheimlicht oder verschleiert".

"Ebenso wird bestraft, wer durch eine der (bovengenoemde-BFK) Handlungen seine Überschuldung oder Zahlungsunfähigkeit herbeiführt".